

Vestfold fylkeskommune
Postboks 1213, Trudvang
3105 Tønsberg

Vår ref:

Deres ref: 23/00119

Skien: 30.09.2024

Høringsvar til Vestfoldplanen - Regional planstrategi for Vestfold 2024-2028

Vestfold og Telemark idrettskrets (VTIK) viser til fylkestingets vedtak 18.juni 2024 (sak 62/24) *Regional planstrategi for Vestfold 2024-2028 sendes på høring og legges ut til offentlig ettersyn* med frist 1.oktober 2024.

VTIK setter pris på muligheten til å gi tilbakemelding på planstrategien. Vi mener at idretten og frivilligheten er essensielle for å oppnå fylkesmålene basert på de tre bærekraftsdimensjonene;

- Vestfold er et inkluderende fylke med høy samfunnsdeltagelse
- Vestfold er et attraktivt fylke som tilrettelegger for høy verdiskapning
- Vestfold er et fylke som tar vare på natur, Oslofjord og klima

VTIK har i dette arbeidet deltatt på fylkeskommunens innspillkonferanse i mai 2023 og høringskonferanse i august 2024, i tillegg til å gi innspill på hvilke nettverk og partnerskap VTIK har ment Vestfold fylkeskommune bør etablere og drifte fra 2024.

Til plansystem – regionale planer og strategier

VTIK støtter i stor grad oversikten på planer og strategier som er foreslått skal utarbeides, rulleres og videreføres.

For VTIK er spesielt videreføringen av *Regional plan for folkehelse* viktig grunnlag for satsingen *inkluderende fylke med høy samfunnsdeltagelse*, hvor idretten og frivilligheten er en sentral samarbeidspartner med det offentlige på regionalt og lokalt plan.

VTIK ser at nåværende *Kulturstrategi 2021-2024* skal erstattes, sammen med *Regional strategi for reiseliv og opplevelser*, til en ny samlet plan; *Strategi for kultur, reiseliv og opplevelser*, som skal legge grunnlag for å nå fylkesmålene innenfor alle de tre definerte bærekraftsdimensjonene.

For idretten i Vestfold, som i årene før fylkessammenslåingen i 2020, var en del av *Strategisk Kultur- og idrettsplan*, så opplever vi at kulturen, idretten, friluftslivet og frivilligheten får en mer og mer perifer oppmerksomhet i planstrategiene.

VTIK forventer at idretten blir sterkt involvert i arbeidet med det nye strategidokumentet, og får muligheten til å sette sitt preg på innholdet i denne.

Videre forventes det at idrett, friluftsliv og frivillighet blir fulgt opp med effektive samarbeid og tiltak i form av handlingsplan(er), partnerskap og fagnettverk, som oppfølging og konkretisering av mål i den nye regionale strategien.

Til fylkets utviklingstrekk og utfordringer – idretten og frivillighetens rolle

I [Kunnskap om Vestfold](#) står det i innledning;

Vestfold står overfor komplekse og sektorovergripende samfunnsutfordringer. Dette er blant annet knyttet til klima- og naturkrise, befolkningsutvikling og utenforskap, og utfordringer som følge av pandemi og krig i Europa. Disse utfordringene må løses i fellesskap.

Knyttet til området Sosial bærekraft (*sitater*)

Under Befolkningsutvikling:

- Andelen personer som er 70 år eller eldre vil øke fra 15 % i 2023 til 24 % i 2050.

«Flere friske eldre vil være en ressurs for lokalsamfunnet og frivillige organisasjoner.»

Under Folkehelse, livskvalitet og utenforskap:

- Det er sosiale forskjeller i psykiske plager og egenvurdert helse. I Vestfold svarer 8 av 10 med høyere utdanning at de har god eller svært god helse, mot 6 av 10 blant de som kun har grunnskole.
- I samtlige vestfoldkommuner har andelen barn under 18 år som lever i familier med lavinntekt, økt de siste ti årene.

«Barn og unges oppvekstvilkår er en viktig påvirkningsfaktor for helsetilstanden senere i livet. For eksempel deltar barn og unge fra hjem med høy sosioøkonomisk status i større grad i organiserte fritidsaktiviteter enn de fra hjem med en lavere sosioøkonomisk status.»

«Å delta i sivilsamfunnet, som i frivillig arbeid, organisasjonsliv og andre større eller mindre fellesskap, fremmer helse og trivsel. Deltakelse styrker også opplevelsen av tilhørighet og sosial støtte.»

Under Kultur, idrett og friluftsliv:

- 4 av 5 ungdommer i Vestfold og Telemark trener minst én gang i uka, og dette har endret seg lite siden 2005.

«Kulturens rolle i samfunnet er vanskelig å tallfeste, men den har stor betydning for innbyggerne. Kulturliv og idrett er kilder til livskvalitet og folkehelse, utvider vår forståelse av oss selv og skaper identitet.»

«Innbyggerne trives godt i sine nærmiljø og opplever at de har god tilgang til aktivitetstilbud.»

«Fysisk aktivitet og idrett fremmer helse og forebygger sykdom. 80% av ungdommer i Vestfold trener minst en gang i uka. Samtidig er over halvparten av ungdommene i Vestfold mindre i fysisk aktivitet enn Helsedirektoratet anbefaler. Det er også økende forskjeller i befolkningens aktivitetsnivå ellers, og innbyggere med høy sosioøkonomisk bakgrunn er mer fysisk aktive enn innbyggere med lav sosioøkonomisk bakgrunn. Økende inntektsforskjeller og økonomiske barrierer for å delta i organiserte aktiviteter kan forsterke disse forskjellene, selv om idretten også kan være en viktig inkluderingsarena.»

«Et mangfold av idretts – og friluftslivsanlegg er viktige for både organisert og egenorganisert aktivitet. Mange anlegg er rimelige å etablere og drifte, men det blir stadig høyere forventninger om spesialiserte anlegg med høyere krav til bærekraft og energieffektiv drift. Dette betyr økte kostnader, og videre utfordringer for kommuner, lag og foreninger.»

Under Demokrati og medvirkning;

- Hvordan folk ønsker å engasjere seg i frivillighet er i endring. Folk deltar mer kortvarig, og det er vanskelig for mange organisasjoner å rekruttere til verv og driftsansvar.

«Frivillig organisasjoner bidrar med store verdier til samfunnet, er samfunnsbyggende og spiller en viktig rolle i den nordiske demokratiske modellen. De er pådrivere og viktige kanaler for interessegrupper og engasjerte innbyggere.»

«Frivilligheten er en viktig drivkraft i Vestfold. Frivilligheten fremmer demokrati, god folkehelse, inkludering og lokal samfunnsutvikling. Frivilligheten opererer på nesten alle samfunnsområder og tilbyr alt fra fritidsaktiviteter, opplæring, opplevelser, beredskap og helse- og omsorgstjenester.»

«Barn og unge deltar i stor grad i fritidsaktiviteter, med et markant frafall utover i ungdomstiden. Deltakelsen i frivillig arbeid tar seg opp igjen mot slutten av 40-åra, mens de har barn i fritidsaktiviteter, før deltakelsen igjen faller. Til slutt øker deltakelsen igjen for de over 70 år.»

«Frivilligheten er i endring, og hvordan folk ønsker å engasjere seg er i dag annerledes enn før. Organisasjoner opplever at det er vanskeligere å rekruttere til verv og driftsansvar. Frivilligheten har blitt mer aktivitetsorientert, med større fokus på egen utfoldelse og tidsavgrensede oppgaver, framfor mer langvarig organisasjonsarbeid.»

«Enkelte grupper, for eksempel innvandrere og personer med lavere utdanning, er underrepresentert i frivillig sektor. Barrierene mot deltakelse er mange og sammensatte. Det kan skyldes dårlig økonomi, manglende språkkunnskaper, negativ sosial kontroll, lite nettverk, krevende arbeidssituasjon eller psykiske og fysiske helseproblemer. Mange har også lite kunnskap om dugnadskultur, frivillige organisasjoner og deres arbeid.»

Med utgangspunkt i kunnskapsgrunnlaget skulle vi gjerne fra VTIK sin side sett at frivilligheten generelt, og idretten spesielt som fylkets største frivillige organisasjon, var viet mer oppmerksomhet også i *Vestfoldplanen*.

Idretten gjenspeiler samfunnet, har en stor betydning og mulighet til å bidra innenfor den status, utfordringer og muligheter som ligger til grunn og er nevnt med referanse til kunnskapsgrunnlaget.

Høy aktivitet og deltagelse i et mangfoldig kulturliv er fremhevet som viktig bidrag for å motvirke ensomhet og utenforskap. Med de utfordringer fylket står overfor knyttet til sosial ulikhet og økonomisk utenforskapet, både for etnisk norske og integreringen av innvandrere, så vil de frivillige organisasjonene ha en sentral rolle.

Av det som er fremhevet som fylkets utviklingstrekk så vil frivilligheten være en viktig ressurs og bidragsyter innenfor sosial-, økonomisk- og miljømessig bærekraft.

Til planens hovedmål - idrettens bidrag

Vestfold er et inkluderende fylke med høy samfunnsdeltagelse

Idretten skal være for alle, uavhengig av økonomisk, kulturell eller sosial bakgrunn. Samtidig viser [kunnskapsgrunnlaget for Vestfold](#) at det er store sosioøkonomiske forskjeller i fylket som har direkte innvirkning på deltakelse i fritidsaktiviteter, inkludert idrett. Dette forsterker risikoen for utenforskap, spesielt blant barn og unge fra lavinntektsfamilier.

Idretten er mer enn bare fysisk aktivitet – den er en sentral samfunnsaktør som bygger fellesskap, fremmer folkehelse, skaper frivillige møteplasser og bidrar til en trygg oppvekst for barn og unge.

Idrettens sosiale funksjon er uvurderlig, både som arena for mestring og som møteplass for ulike samfunnsgrupper. I planens fokus på inkludering og sosial utjevning vil idretten kunne spille en nøkkelrolle. Idrettslagene i Vestfold har lang tradisjon for frivillig arbeid, og vi mener at idrettens samfunnsrolle kunne fremheves enda tydeligere i planen.

Det er vel dokumentert at investering i forebyggende helsearbeid gjennom økt fysisk aktivitet gir samfunnsøkonomiske gevinster. Vi anbefaler derfor at planen konkretiserer hvordan idrett og fysisk aktivitet kan integreres i alle relevante sektorer, inkludert skole, arbeidsliv og nærmiljøplanlegging.

[Langtidsplan Vestfold og Telemark idrettskrets 2024-2028](#) legger vekt på å fremme fysisk aktivitet gjennom skoleidrett og lokale tiltak.

Økt støtte til lokale idrettsinitiativer som jobber med å fremme aktivitet i lavinntektsområder, inkludering av personer med minoritetsbakgrunn og prosjekter som tilrettelegger for personer med funksjonsnedsettelse for sosial inkludering, vil kunne bidra til å nå målet om å redusere sosial ulikhet og utenforskap.

Regionalt samarbeid på tvers, bestående av fylkeskommunen, kommuner, idrettsorganisasjoner og frivillige sektorer, mener vi er nøkkelen til å oppnå resultater på det som er felles utfordringer og mål.

Vestfold er et attraktivt fylke som tilrettelegger for høy verdiskapning

Fra idrettens side vil vi dra inn toppidrettstankegangen som innspill på målet om å styrke fylkets egenart og attraktivitet. Det handler om å sette Vestfold «på kartet», være innovative og ville være best på noe (uten å kopiere alle andre).

Etablering av anlegg med regional verdi, med en størrelse og fasiliteter som tilfredsstillende kravene for å avholde store nasjonale og internasjonale arrangementer, finnes ikke i fylket. Dette vil kunne bidra til å gjøre fylket mer attraktivt som bosted og styrke tilretteleggingen for toppidrett og idrettsturisme i regionen.

Vestfold er et fylke som tar vare på natur, Oslofjorden og klima

Vestfoldplanen har som mål å styrke byer og tettsteder gjennom bærekraftige løsninger, og vi ser her muligheten for et tettere samarbeid mellom fylkeskommunen og idretten.

Idretten er også en viktig arena for å skape holdningsendringer i samfunnet, spesielt blant barn og unge. Vi ønsker å styrke samarbeidet med fylkeskommunen om kampanjer og prosjekter som kan bidra til økt bevissthet om klima- og miljøspørsmål.

[Anleggsstrategi Vestfold og Telemark idrettskrets 2024-2028](#) peker på bærekraft som en nøkkelprioritet. Ifølge [Norges Idrettsforbunds bærekraftsstrategi](#) skal alle idrettsanlegg bygge på miljøvennlige prinsipper og redusere sitt klimaavtrykk.

Noen konkrete innspill fra VTIK:

- En bred satsing på energieffektivisering av idrettsanlegg, inkludert overgangen til fornybare energikilder der dette er mulig. Dette kan omfatte solcelleanlegg på idrettsbygg og oppgradering av energisystemer i eksisterende anlegg.
- Tilrettelegging for mer bærekraftig transport til og fra idrettsanlegg. Dette kan være satsing på sykkelstier, utbedring av kollektivtilbud og støtteordninger for felles transportløsninger for idrettslag.
- Fremme gjenbruk, redusert ressursbruk og materialer i idretten i forbindelse med bygging og drift av anlegg.

Samarbeid

VTIK ønsker at Vestfoldplanen i større grad anerkjenner idrettens rolle som en drivkraft i utviklingen av fylket.

Frivilligheten og idretten deler planens fokus på samarbeid og at utfordringene må løses i fellesskap. Da er det viktig at dette faktisk følges opp i praksis, at man innenfor fylkeskommunen følger opp og tenker sektorovergripende der det er naturlig, samtidig som man tilrettelegger for samhandling- og samarbeidsarenaer med de frivillige organisasjonene. Samtidig må prioriterte strategier, mål og tiltak gjenspeiles og prioriteres med realistiske rammebetingelser for god gjennomføringsevne- og kraft.

Fra VTIK vil vi fremheve våre tidligere innspill på nyttige og aktuelle nettverk og partnerskap som vi savner i denne forbindelse;

- Årlige partnerskapskonferanser for Vestfold
- Folkehelsenettverket
- Partnerskap for inkludering og ung deltagelse
- Fagnettverk for frivillighet, idrett og folkehelse

Med vennlig hilsen
Vestfold og Telemark idrettskrets

Hans Martin Bærefjell
Styreleder

Sondre Fjellidalen
Organisasjonssjef